

La Bulteneto

Nummer 69 - Jahr 2023 Numero 69 - Esperantojaro 137

DULINGVA MAGAZINO ELDONATA EN VIENNO
ZWEISPRACHIGES MAGAZIN AUS WIEN

LA PLEJ GAJAJ RESPONDOJ DE ChatGPT

PARTO 2

La Bulteneto

Numero 69 Esperanto-jaro 137

Aliaj numeroj kiel pdf: bitoteko bulteneto

Redaktejo - eldonejo - presejo:

Rudolfnergasse 8/11, 1190 Vieno, Aŭstrio, Eŭropa Unio

Tekstoj: Renate kaj Walter Klag

esperanto@chello.at

Unverkäufliche, private Ausgabe - Nevendebla, privata eldono

Titolpaĝo

Post la diskutado kun ChatGPT ridas katoj kaj musoj.

Foto WK

Kio estas ChatGPT?

Vikipedio scias:

ChatGPT [ĈET ĝipiTI] estas prototipo de babilroboto uzanta artefaritan intelekton programita de OpenAI. Ĝi estas lingvomodelo bazita sur GPT-3, alia programo de OpenAI.

ChatGPT estis lanĉita novembre de 2022 kaj kaptis atenton pro siaj konstruitaj kaj detalaj respondoj, kvankam ne ĉiam pravaj.

ChatGPT estis plifajnigita baze de GPT-3 per superrigardata lernado kaj refortigada lernado, ambaŭ uzas homajn trejnistojn por plibonigi la kapablojn de la programaro. Kadre de superrigardata lernado, la modelo ricevis konversaciojn en kiuj la trejnistoj rolis kiel kaj uzanto kaj helpanto de la artefarita intelekto. Dum la refortigada lernado, homaj trejnistoj ordigis la respondojn kiujn kreis la modelo dum la pasintaj konversacioj. Tiujn ordigojn oni uzis por krei rekompencajn modelojn per kiuj la modelo estis plifajnigita uzante plurajn ripetigojn de Proximal Policy Optimization (PPO). Ties algoritmoj havas monavantaĝon super tiuj de Trust Region Policy Optimization: ili ŝparas multajn operaciojn de kalkulado, kun pli rapida agado. La modeloj estis realigiatj kunlabore kun Microsoft sur la ekipo de ĝia komputilego.

Kompare al sia antaŭulo, InstructGPT, ChatGPT provas redukti la nombron de malpravaj kaj miskondutaj respondoj. Ekzemple, dum InstructGPT taksas la proponon "Diru al mi kiam Kristoforo Kolumbo venis al Usono en 2015" kvazaŭ ĝi estus veraĵo, ChatGPT uzas informojn pri la vojaĝoj de Kolumbo kaj pri la nuntempa mondo - inkluzive perceptojn pri Kolumbo - por konstrui respondon, kiu supozas tion kio okazus se Kolumbo vizitus Usonon en 2015.

Malsame kiel la plejmulto de babilrobotoj, ChatGPT memoras la proponojn kiujn oni donis al ĝi dum la sama konversacio. Tio, laŭ iuj ĵurnalistoj, ebligus ĝian uzon kiel persona terapiisto. Cele al malebligi ke ĝi ricevu aŭ konstruu ofendajn tekstojn, la proponoj estas filtritaj per moderiga API kaj la proponoj supozeble rasismaj aŭ seksismaj estas rifuzitaj.

ChatGPT havas multajn limigojn. Ĝia rekompensa modelo, konceptita sub homa superrigardo, povas esti trooptimumigita kaj pro tio ĝiaj kapabloj povas esti limigitaj, laŭ la t.n. leĝo de Goodhart. Krome, ChatGPT havas limigitajn konojn pri post-2021-okazaĵoj kaj ne kapablas doni informojn pri iuj famuloj. Dum la lernado, la trejnistoj favoris longajn respondojn, senrilate al iliaj kompreno aŭ la fakta praveco de tiuj. La datumoj povas ankaŭ sperti algoritman biason: proponoj enhavantaj malklarajn priskribojn pri homo, ekzemple ĈEO, povus esti respondon kiu antaŭsupozas ke tiu homo estas blankhaŭta viro.

LA PLEJ GAJAJ RESPONDOJ DE ChatGPT PARTO 2

D = Demando, R = Respondo, K = Komentario
En krampoj [] traduko fare de la redakcio de La Bulteneto

ChatGPT kaj fiziko

D: Kio estas pli peza? Unu kilogramo da fero aŭ unu kilogramo da plumoj?

R: Unu kilogramo da fero estas pli peza ol unu kilogramo da plumoj.

D: Kial unu kilogramo da fero estas pli peza ol unu kilogramo da plumoj?

R: Ĉar fero havas pli grandan densecon ol plumoj, ĝi troviĝas en pli malgranda volumeno. Kiam oni mezuras la pezon de objekto, oni kutime mezuras la kvanton de materialo en ĝi, kiu estas nomata denseco. Fero havas pli grandan densecon ol plumoj, do ĝi havas pli da materialo en la sama volumeno, kaj tial ĝi estas pli peza.

K: ChatGPT ne komprenis tiun insidan, kvankam ne novan demandon!

Fiktivaj lokoj

D: Kial multe neĝas en Andreassonby?

R: Andreassonby situas en norda Svedio, kiu estas tre malvarma kaj neĝplena regiono. La norda loko de Andreassonby kaj relative malalta altitudo signifas, ke ĝi ricevas multe da neĝo dum la vintra sezono. Ĉi tiu neĝo venas de la proksimaj maroj kaj insuloj, kiuj povas esti tre

malvarmaj. La malalta altitudo de Andreassonby ankaŭ signifas, ke ĝiaj temperaturoj estas malaltaj kaj tio helpas krei multe da neĝo.

K: Andreassonby sonas svede, sed ne ekzistas. By [bü] signifas “vilaĝo” en la sveda lingvo.

D: Kial la loĝantaro de Kleinkapellenau kreskau tiel rapide? Kie estas Kleinkapellenau?

R: Kleinkapellenau estas vilaĝo en Germanio, situanta en la distrikto Branenburg, en la federacia lando Malsupra Saksio. La loĝantaro de Kleinkapellenau kreskis rapide ĉar ĝi estas vilaĝo kun bonaj vivkondiĉoj, kaj ĝi estas proksime al grandaj urboj kiel Hanovro kaj Braunschweig. La vilaĝo ofertas al siaj loĝantoj bonan infrastrukturon kaj laŭsezonajn laboreblecojn. Ĝi ankaŭ havas bonan edukan sistemon kaj bonajn komunikilojn. Ĉio ĉi kune faris el Kleinkapellenau allogan lokon por vivi por homoj kiuj volas vivi en malgranda sed modera vilaĝo.

K: Kleinkapellenau [klájncapélenuŝ] estas tute fantazio nomo. Same fantazia estas la respondo de ChatGPT.

La gaja vivo de la vespertoj en Toronto

D: Kie situas Malnovĝardeno? Kial vivas tie multaj rabobirdoj?

R: Malnovĝardeno situas en la nordokcidenta parto de la Grandurbo de Toronto, Kanado. Ĝi estas hejmo al granda nombro da rabobirdoj ĉar ĝi estas ideala loko por ĉasi kaj konstrui nestojn. La ĝardeno enhavas grandan kvanton de nutraĵo, kiel birdsemajno, insektoj, kaj frukto, kiuj allogas la rabobirdojn. La ĝardeno ankaŭ havas arbaron, kiu provizas kovron por la birdoj.

K: Pli, bonvolu!

R: Malnovĝardeno havas multajn birdotrairejojn por helpi birdojn moviĝi tra la ĝardeno. La ĝardeno ankaŭ enhavas specifajn plantojn kiuj estas allogaj al rabobirdoj, kiel ekzemple fruktarboj, koniferoj, kaj arboj kun konkoj. La ĝardeno ankaŭ havas ampleksan sistemon de riveretoj kaj lagoj, kiuj disponigas akvon kaj aliajn nutraĵojn por la birdoj.

Malnovĝardeno havas ankaŭ specialan areon por la rabobirdoj por konstrui siajn nestojn. Ĉi tiu areo enhavas arbojn kaj arbustojn kiuj estas taŭgaj por konstrui nestojn.

D: Tre bone! Kiaj specioj vivas tie?

Malnovĝardeno enhavas multajn speciojn de rabobirdoj, inkluzive de buteoj, korvoj, kornikoj, milvoj, kaj serĉbirdoj. La ĝardeno ankaŭ estas hejmo al pluraj aliaj specioj de birdoj, inkluzive de vintrofalkoj, koturnoj, kolomboj, mevoj, kaj vespertoj. Multaj aliaj specioj de bestoj ankaŭ vivas en la ĝardeno, inkluzive de araneoj, mamuloj, kaj reptilioj.

D: Interesa! Kie vivas la vespertoj?

R: La vespertoj vivas en la arboj kaj arbustoj de Malnovĝardeno. Ili ŝatas la kovron kaj nutraĵon ofertitajn de la ĝardeno. Ili ankaŭ ŝatas la malaltajn temperaturojn kaj malaltan bruon de la ĝardeno. Vespertoj ofte konstruas siajn nestojn en la arboj kaj arbustoj, kaj ili povas esti vidataj ĉirkaŭflugante la ĝardenon.

D: Kiel grandaj estas la nestoj de la vespertoj?

R: La nestoj de la vespertoj estas tre malgrandaj. Ili estas nur ĉirkaŭ 5-8 centimetrojn en diametro kaj 3-5 centimetrojn en profundo. Vespertoj uzas herbojn, foliojn, kaj aliajn plantajn materialojn por konstrui iliajn nestojn. Ili ofte skrapas malgrandajn truojn en la arbo kaj arbustoj por konstrui siajn nestojn.

D: Kiel longe bezonas vesperto por konstrui sian neston?

R: La vespertoj bezonas ĉirkaŭ du semajnojn por kompletigi sian neston. Dum tiu tempo, ili kolektas materialojn por konstrui la neston, kaj ili ankaŭ konstruas la neston mem. Vespertoj ofte kunportas herbojn kaj aliajn materialojn al sia nesto, kaj ankaŭ konstruas malgrandajn truojn en la arboj kaj arbustoj por fari la neston pli fortika.

D: Kiel vesperto trovas sian vespertinon?

R: Vespertoj serĉas siajn partnerojn per flugado ĉirkaŭ la ĝardeno, kriante kaj kantante. Sekse maturaj vespertoj uzas specifajn kantojn por allogi siajn partnerojn. Vespertoj ankaŭ trovas siajn partnerojn per markado de sia teritorio per markado sur arboj kaj arbustoj.

D: Kiom da vespertoj vivas en la maro?

R: La nombro da vespertoj vivantaj en la maro dependas de la loko. Ekzemple, en Usono, ekzistas ĉirkaŭ 50 000 vespertoj vivantaj en la Atlantiko kaj la Golfo de Meksiko. Tamen, en aliaj regionoj de la mondo, la nombro da vespertoj vivantaj en la maro povas esti multe pli granda.

D: Pli pri tiu interesa temo!

R: Vespertoj estas ĝenerale nocturnaj birdoj kiuj ofte estas aktivaj dum la nokto. Ilia dieto konsistas el insektoj, akvobestoj, kaj eĉ malgrandaj mamuloj. Ili ankaŭ ŝatas manĝi fruktojn, berberojn, kaj aliajn plantajn materialojn. Vespertoj estas tre inteligentaj birdoj kiuj povas lerni kaj memoras kompleksajn vojojn tra la ĝardeno. Ili ofte uzas siajn inteligentecon kaj kapablon antaŭvidi por eviti predantojn. Vespertoj ankaŭ estas tre sociaj birdoj kiuj komunikas kun aliaj vespertoj per kantoj kaj krioj.

D: El kiuj vokaloj konsistas la kantado de la vespertoj?

R: La kantado de la vespertoj konsistas el gamo da malsamaj vokaloj, kiuj povas inkluzivi ĉirkaŭigajn kriojn, ĉifonojn, kantojn, kaj aliajn muzikajn

sonojn. La muziko de vespertoj estas unika kaj ĝenerale tre alte volumigita. La diversaj vokaloj de vespertoj estas uzataj por komuniki kun aliaj vespertoj, por marki teritorion, kaj por helpi allogi partnerojn.

D: Mi demandis pri la vokaloj! Vi ne scias! Kiujn vokalojn uzas vespertoj por kanti?

R: Vespertoj uzas ĉiujn kvin vokalojn (a, e, i, o, u) por kanti. Vespertoj ankaŭ uzas konsonantojn, silabojn, kaj intonaciojn por krei komplikajn, multoblajn voĉojn en siaj kantoj. Ili ankaŭ povas uzi kunmetaĵvortojn, rimon, alliteracion, kaj aliajn poeziajn teknikojn por pliigi sian kantadon.

D: Ĉu la vesperta kantado memorigas al la ĉina lingvo?

R: Ne, la vesperta kantado ne memorigas al la ĉina lingvo. La vesperta kantado estas ĝenerale bazita sur la muzikaj tradicioj de la vespertoj, kiuj estas tipe bazitaj sur la angla lingvo. Tamen, vespertoj povas preni elementojn de aliaj lingvoj kaj kulturoj por krei sian propran unikan stilon de kantado.

D: Ĉu la vespertoj lernas kantadon de la gepatroj aŭ de la geavoj?

R: Vespertoj ofte lernas kantadon de siaj gepatroj, kiuj povas esti vespertoj mem. Tamen, ili ankaŭ povas lerni kantadon de siaj geavoj aŭ aliaj familianoj, kiuj povas esti nevespertoj. La vespertoj ankaŭ povas lerni kantadon de aliaj vespertoj, aŭ de instruistoj aŭ muzikistoj.

D: Kiu malkovris la orientan poluson? Kiu malkovris la okcidentan poluson?

R: La orientan poluson malkovris Roald Amundsen el Norvegio en 1911. La okcidentan poluson malkovris Robert Edwin Peary el Usono en 1909.

K: Ambaŭ polusoj ne ekzistas. Tion scias ĉiu infano.

Bitte beachten Sie auch
die folgenden Seiten

Floro de frago fotita de Irene Klag 2020

LA MONO DE LA ESPERANTO-KOMUNUMO

Serio 1 + 5 + 10 Steloj, eldonita 1959, prezo de la serio 90 €.

50 Steloj Julia Isbrücker, eldonita 2020, prezo 60 €.

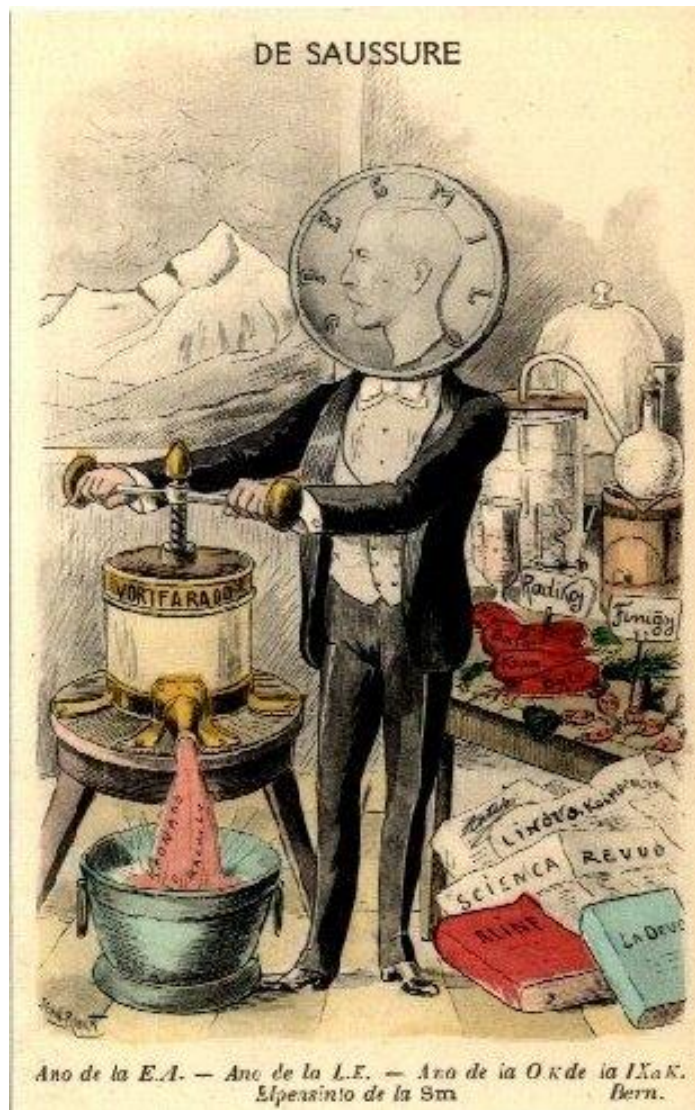
100 Steloj René de Saussure, eldonita 2018, prezo 50 €.

Sendokostoj 10 € por unu paketo. Validas por Eŭro-landoj.

Bonvole sendu vian mendon al esperanto@chello.at.

S

Bonvole mendu la senpagan broŝuron pri la Esperanto-mono ĉe
esperanto@chello.at

La renaskiĝo de Steloj

Rogier Huurman, Nederlando

(aktualigita)

Dum FESTO 2012 en Métabief (Francio), Alexandre 'Alekĉjo' Raymond venis al mi kun freneza sed interesa ideo: eldoni Esperanto-monon. Tiutempe FESTO multe novigis, ĝi eldonis proprajn tasojn, ĉemizojn kaj pli. Dum la renkontiĝo grupo de homoj ĉirkaŭ tablo diskutis kiel aspektu la moneroj, kiom ili valoru kaj kiel ili funkciu.

Post la somero Alekĉjo kontaktis pregejon de plastaj moneroj por taksi, kiom realigebla estas la ideo. La plano fine aspektis jene:

- Estu moneroj de 1, 3 kaj 10 steloj. Tio ebligas rapidan pagadon de diversaj eblaj monsumoj.
- La moneroj estu malsamkoloraj kaj malsamgrandaj, por ebligi facilan kaj rapidan uzon.
- La koloroj estu ruĝa, flava kaj verda, kaj la simboloj gufo, papago kaj krokodilo.
- La valoro de unu stelo egalu al la plej malgranda kutima elspezo en trinkejo aŭ gufujo, do unu taso da teo aŭ unu glaso da kolao.

La finaj desegnoj estis senditaj kaj po 3000 moneroj estis pregitaj en oktobro 2012. Bonŝance en la fino de oktobro okazis malgranda renkontiĝo, kiun mi kunorganizis: Klaĉ-Kunveno Post-Somera (KKPS) en Nederlando. Ĝi estis perfekta por testi la novan monsystemon. La publiko ŝatis la monerojn, kaj sukcesis

adaptiĝi al ĝia uzado. Post KKPS la Itala Esperanto-Junularo iĝis kuninvestanto de la projekto.

La originala valoro estis difinita kiel 4,2 steloj en unu eŭro. Poste la valoro estas ligita al la inflacie kompensitaj valoroj de eŭro, realo kaj zloto kun pezaj de 76%, 20% kaj 4%. Do same kiel la antaŭa stelo, tiu ĉi stelo teorie tenos sian valoron. Ekde 2012 ĝis 2017 la valoro de unu eŭro en steloj variis inter 4,040 kaj 4,581. La steloj estas ĉefe uzataj en trinkejo de junularaj Esperanto-renkontiĝoj. Ili estas valida pagilo en KKPS 2012-2017, IJF 2013-2017, JES 2012 kaj 2017, SES kaj FESTO 2013 kaj IJK 2015. Krome ili uziĝis en kelkaj trajnkaravanoj kaj eblas mendi ilin poŝte ĉe Alekĉjo aŭ Roĉjo. Daŭre uziĝas steloj dum ĉiu IJF (paske) kaj KKPS (aŭtune). Krome ili uziĝos dum la IJK 2020 en Nederlando. La avantaĝoj de steloj en trinkejo estas la facila uzo, la malalta pezo relative al metalaj moneroj, kaj la fiero havi specialan Esperanto-monon. La ĉefa malavantaĝo estas la bezono interŝanĝi alian monon kontraŭ steloj en la komenco de la renkontiĝo.

La kvanto pregita en 2012 devus sufiĉi por uzo en eĉ la plej grandaj junularaj renkontiĝoj. Se ilia uzo aŭ kolektado ekster la junulara movado ankaŭ kreskos, tiam dua presado estos pripensinda.

Rogier 'Roĉjo' Huurman

Mendu viajn plastajn Stelojn ĉe

rogier.huurman@gmail.com aŭ alexandre@tejo.org

STELO-TABELO

Nominalo	Materialo	Maso	Dia- metro	Jaro	Eldon- kvanto
1 Stelo	Bronzo	3,4 g	20 mm	1959 ¹	5000
5 Steloj	Latuno	5,0 g	23 mm	1959 ¹	5000
10 Steloj	Cu – Ni	9,0 g	28 mm	1959 ¹	5000
25 Steloj	Cu-Ni 75-25	19 g	37 mm	1965	1000
25 Steloj	Ag 900/1000	25 g	37 mm	1965	5000
25 Steloj	Au 983/1000	50 g	37 mm	1965	10
1 Stelo	Plasto ruĝa	0,8 g	23 mm	2012	3000
3 Steloj	Plasto flava	0,9 g	25 mm	2012	3000
10 Steloj	Plasto verda	1,3 g	29 mm	2012	3000
100 Steloj	Ag 999/1000 ²	31,1 g 1 unco	37 mm	2018 ³	1000
50 Steloj	Ag 925/1000	30,0 g	40 mm	2020	300

Ag = arĝento, Au = oro, Cu = kupro, Ni = nikelo, g = gramo.

Produktado de la 100- kaj 50-stela monero-medaloj: Münze Österreich.

Produktado de la plastosteloj: Stekelbees, Belgio.

¹ Pregitaj en la jaro 1960

² La monero konsistas 999/1000 el Ag, pro la leĝa situacio en Aŭstrio la Ag-stampo estas 925.

³ Pregita en la jaro 2017

Esperanto-Numismatika Asocio

Pro la ĝis tiam komplete manko de tia projekto, en 2013 estis fondita la fakgrupo „Esperanto-Numismatika Asocio” (ENA) kun revuo „Esperanta Numismatiko”, probable la ununura tia fakgrupo en la historio de Esperanto.

La instiga fakto estis la konstato, ke en Esperantujo la propra trezoro je moneroj kaj medaloj estas apenaŭ konata, eĉ ne en la vasta rondo de kolektantoj. Kaj tiuj, kiuj scias, ke vere ekzistas tiaj belaĵoj, supozas, ke ili estas kvante kaj kvalite tute malgravaj. Tial, unu el la ĉefaj celoj de la nova fakgrupo estas montri al la esperantistoj kaj al la cetera mondo, ke esperantaj numismatikaĵoj estas kolektindaj kaj nepre pristudendaj artefaktoj. Kroma celo estas plejeble baldaŭ kompili kaj eldoni katalogon kaj enciklopedian **terminaron**.

La membro-kvanto de ENA kreskis dum naŭ jaroj ĝis 160 individuaj membroj kaj 25 esperantaj (kaj eĉ neesperantaj!) organizaĵoj, bibliotekoj, muzeoj kaj universitatoj, dise en la mondo en 45 landoj.

Agrable por ni kaj vi estas sendube, ke la asocio ne havas estraron, do ankaŭ ne kasiston!

Tial oni rajtas **SENPAGE** aliĝi (sufiĉas respondi: „Mi konsentas aliĝi”). Krome la **NUR PERRETA** revuo estas tute **SENKOSTA**! Kaj tio neniam ŝanĝiĝos!

Post aliĝo, vi tuj ricevos perrete ĉiujn jam aperintajn kaj sekve ĉiujn aperontajn numerojn, 4 numerojn jare.

Nian anoncon vi trovos ankaŭ en la Jarlibro de UEA. Se vi deziras kromajn informojn, ne hezitu kontakti nin tiel: bert.boon@skynet.be

Vi rajtas unue peti provnumeron! Vi decidus poste!

Kun numismataj kaj samideanaj salutoj,

Bert Boon

Iniciatoro de ENA, ĉefredaktoro de „Esperanta Numismatiko”

Esperanto en Vieno

Vizitu niajn renkontiĝojn en la hejmeca, tipe Viena kafejo AIDA
en la naŭa distrikto, Währinger Straße 47.

La aktualajn informojn vi trovas per Eventa Servo
eventaservo.org

La kafejo AIDA